

Elektrické napětí

Úvod

Snímky a protokoly

Funkce „Snímek“ slouží k zachycení snímku získaného ve SPARK Science Learning Systemu.

V „Protokolu“ jsou snímky uloženy, mohou být zobrazeny ve SPARK Science Learning Systemu.

Funkce „Sdílení“ slouží k exportu či tisku protokolu, s nímž pracujete.

Tento obrázek vám připomene pořízení snímku stránky stisknutím poté, co odpovíte na otázku.

Pozn.: Můžete pořídit např. snímek první stránky, a pak jej použít jako titulní stránku protokolu.

Motivace

- Zkuste odpovědět na otázku: „Co to je napětí a odkud se bere?“
- Sestrojte jednoduchou baterii z ovoce.

Teorie

Elektrické napětí vyjadřuje rozdíl elektrických potenciálů mezi dvěma body v prostoru. Jeho jednotka je jeden *Volt*. *Volt* je definován také jako práce vykonaná elektrickými silami při přemístování kladného jednotkového el. náboje mezi dvěma body v prostoru.

$$1 \text{ Volt} = \frac{1 \text{ Joule}}{1 \text{ Coulomb}}$$

Alessandro Giuseppe Antonio Anastasio Volta (1745-1827), vynálezce první baterie.

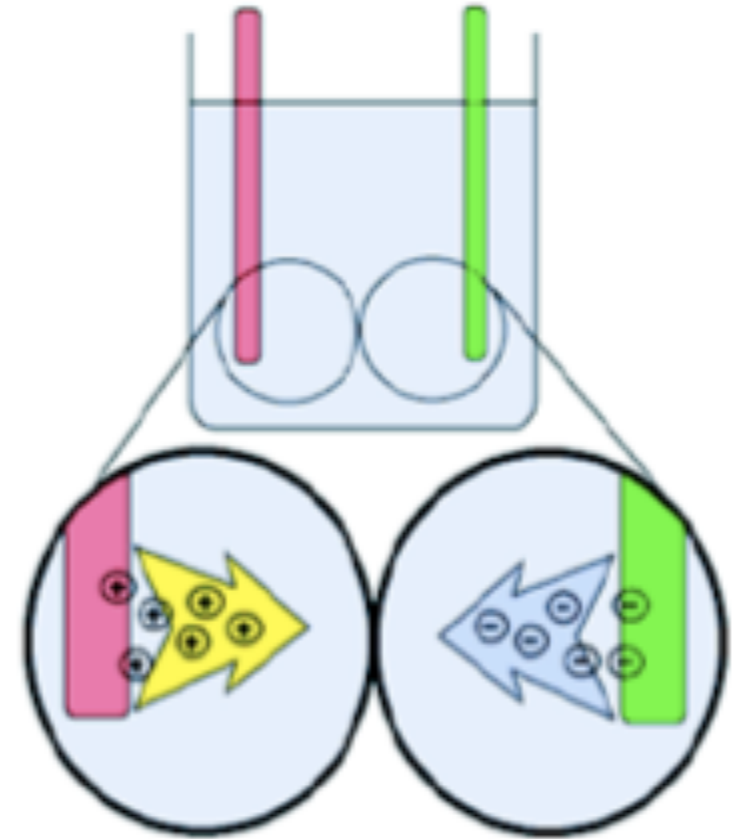
...Teorie

Zdrojem napětí může být cokoliv, co dokáže přeměnit nějakou formu energie v elektrickou. Zdrojů napětí je mnoho: klasické baterie, větrné turbíny, solární panely, m of energy into electric energy.

...Teorie

Galvanický článek přeměňuje energii chemickou na energii elektrickou. Skládá se ze dvou **elektrod** (obvykle kovových) a **elektrolytu** (roztok soli, například modré skalice, kuchyňské soli, ovocné šťávy). Látky v roztoku způsobí pokles záporného náboje na jedné elektrodě a kladného náboje na elektrodě druhé. Při snaze o navození původního stavu (bez nábojů) je *chemická energie* přeměňována na *elektrickou*.

Tato elektroda má
nedostatek
kladného náboje.

Tato elektroda má
nedostatek
záporného náboje.

Test znalostí

O1: Co se stane při přiblížení částic se shodným nábojem?

Nápověda: chovají se stejně jako shodné póly magnetu.

nebo

Tento obrázek vám připomíná, že po napsání odpovědi máte stisknout pro pořízení snímku stránky.

Test znalostí

O2: Elektrolyt způsobuje pokles **kladného** náboje na jedné z kovových elektrod. Bude tato elektroda nyní kladně, nebo záporně nabitá? Jaký na ní bude náboj vzhledem k velikosti úbytku kladného náboje?

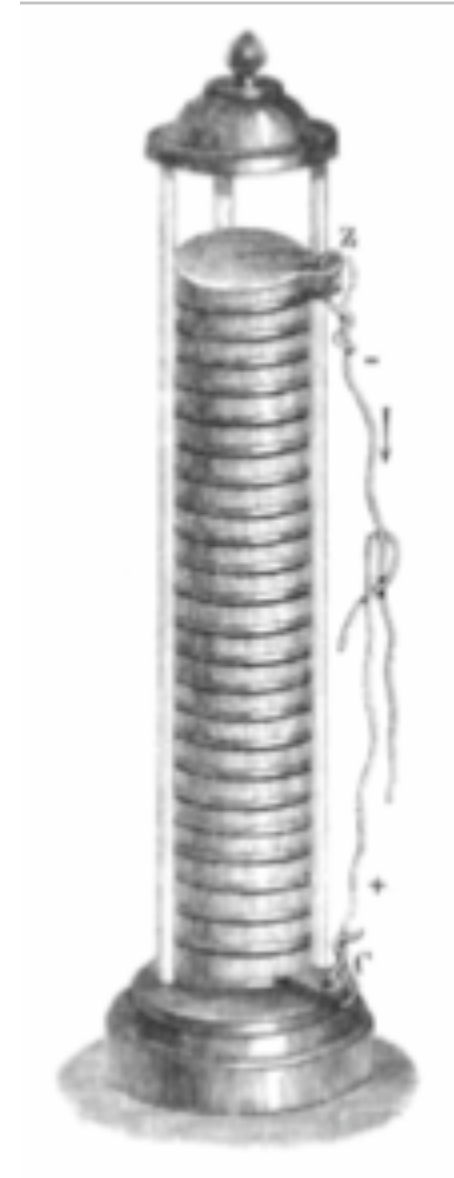

...Teorie

Díky nerovnováze vytvořené elektrolytem se může galvanický článek stát zdrojem napětí podobné baterii. Čím více náboje chybí na elektrodách, tím vzrůstá elektrické napětí.

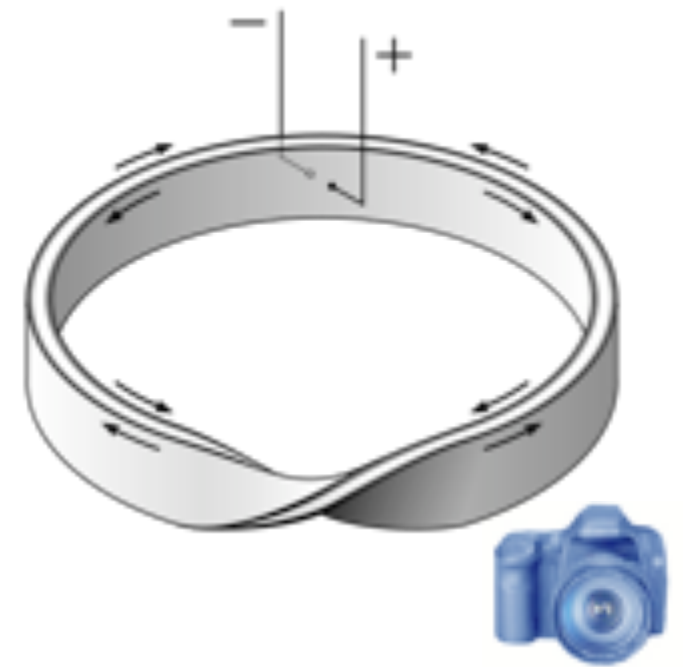
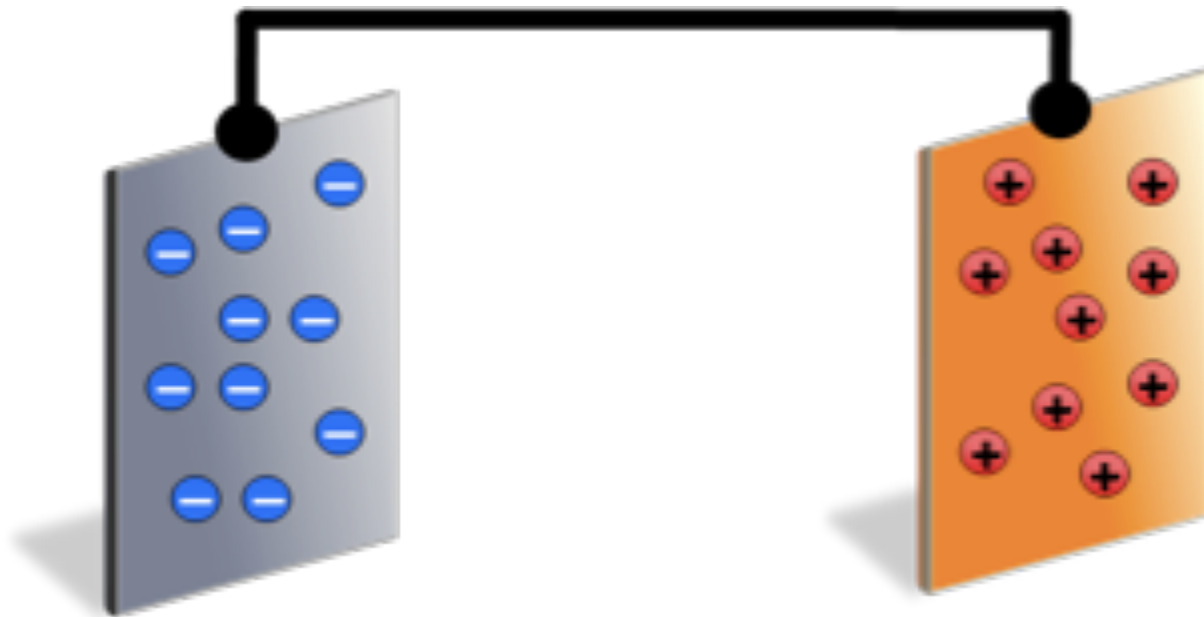
První galvanický článek sestrojil v roce 1800 Alessandro Volta. Použil měděné a zinkové disky (elektrody), oddělené tenkým papírem navlhčeným roztokem octa a soli (elektrolyt).

Test znalostí

O3: Dva kovové plíšky (jeden nabitý kladně a jeden záporně) jsou vodivě spojeny.

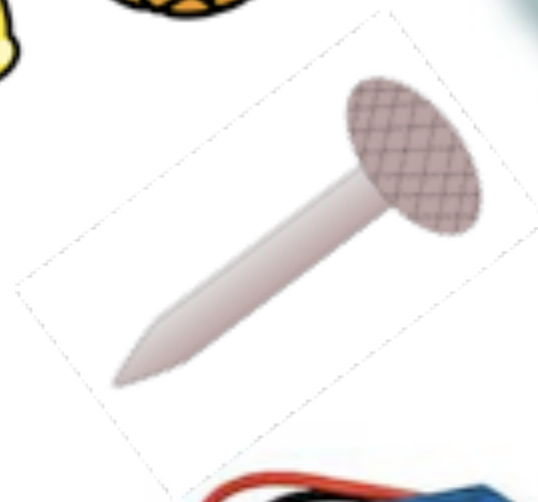
Jak se bude pohybovat kladný náboj, jak záporný?

Pomůcky a materiál

Před započítím práce si přichystejte:

- Senzor napětí s konektory
- Pozinkovaný hřebík
- Měděný drát
- Dva druhy ovoce
- Krokosvorky
- Baterie

Pořadí kroků

A. Odečtěte napětí produkované druhým ovocem a porovnejte s prvním.

B. Do ovoce zapíchněte oba kusy kovu – hřebík a drát.

C. Přesvědčte se, že oba kusy kovu (zinek i měď) jsou čisté a bez koroze.

D. Odečtěte napětí.

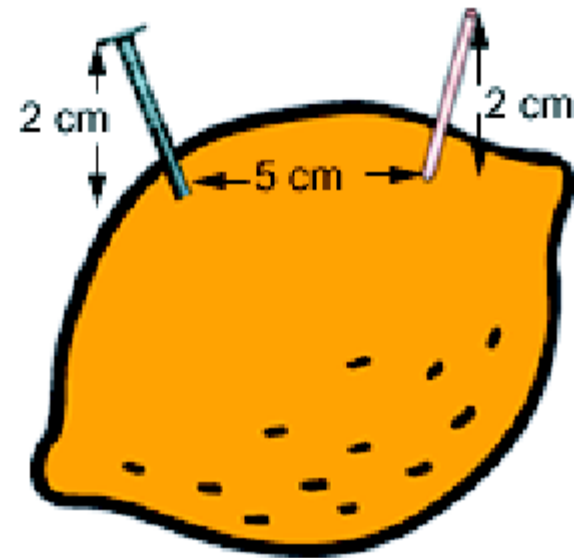
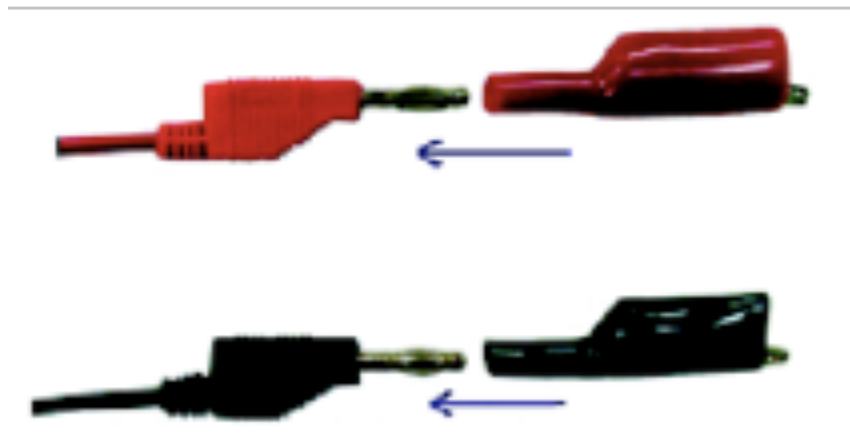
Kroky uvedené vlevo budou součástí vaší práce. Nejsou ale uvedeny ve správném pořadí. Pokuste se je seřadit, odpověď napište a pořídte snímek stránky.

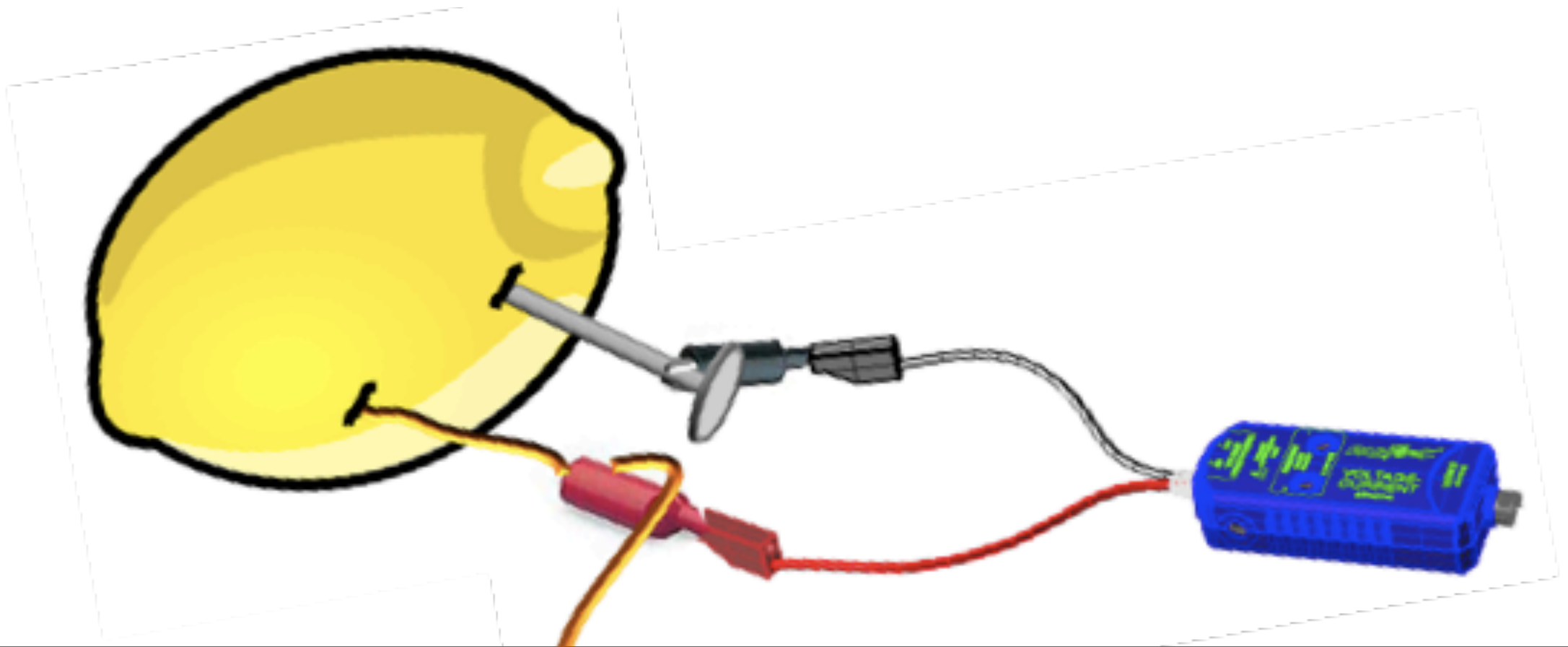
Postup: Ovoce číslo 1

1. Senzor napětí připojte ke SPARK Science Learning Systemu.
2. Krokosvorky upevněte na banánky senzoru.
3. Zvolte si první ovoce. Drát a hřebík do něj zapíchněte asi 5 cm od sebe. Vyčnívat ven by měly asi 2cm.

Postup: Ovoce číslo 1

4. Jednu krokosvorku připevněte k zinkovému hřebíku.
5. Druhou krokosvorku připevněte k měděnému drátu.

Postup: Ovoce číslo 1

1. Stiskněte pro začátek sběru dat.
2. Sledujte hodnotu, která se objevila vpravo. Když se hodnota ustálí, stiskněte .
3. Do textového pole vepište název ovoce a naměřenou hodnotu napětí.

Poznámka: Nezapomeňte pořídit snímek stránky.

Postup: Ovoce číslo 1

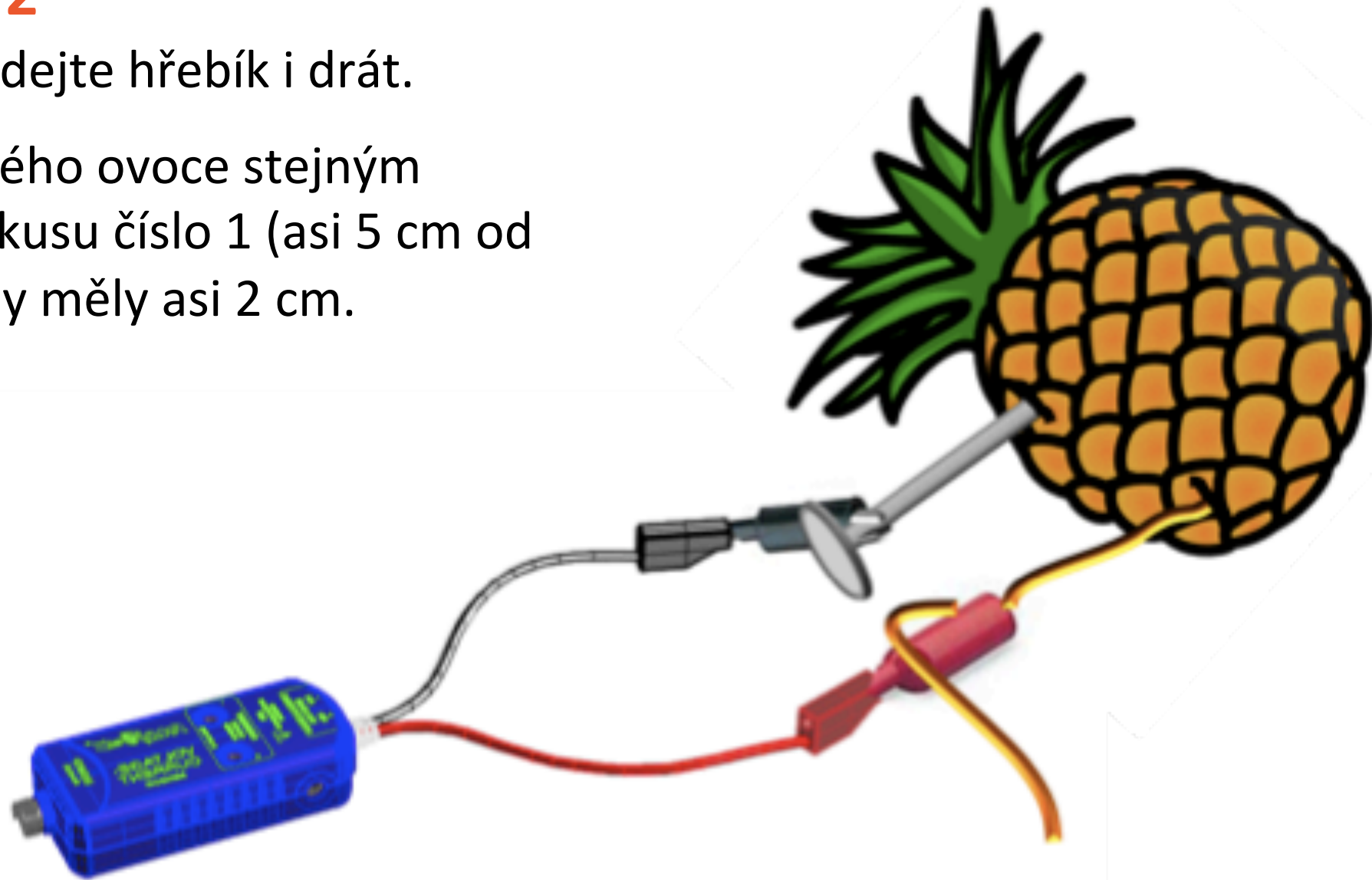
O4: V dalším kroku budete postupovat stejně i s druhým ovocem. Bude naměřená hodnota vyšší, nižší, nebo stejná. Odpověď zdůvodněte.

Postup: Ovoce číslo 2

1. Z prvního ovoce vyndejte hřebík i drát.
2. Umístěte je do druhého ovoce stejným způsobem jako v pokusu číslo 1 (asi 5 cm od sebe, vyčnívat ven by měly asi 2 cm).

Postup: Ovoce číslo 2

1. Stiskněte pro začátek sběru dat.
2. Sledujte hodnotu, která se objevila vpravo. Když se hodnota ustálí, stiskněte .
3. Do textového pole vepište název ovoce a naměřenou hodnotu napětí.

Poznámka: Nezapomeňte pořídit snímek stránky.

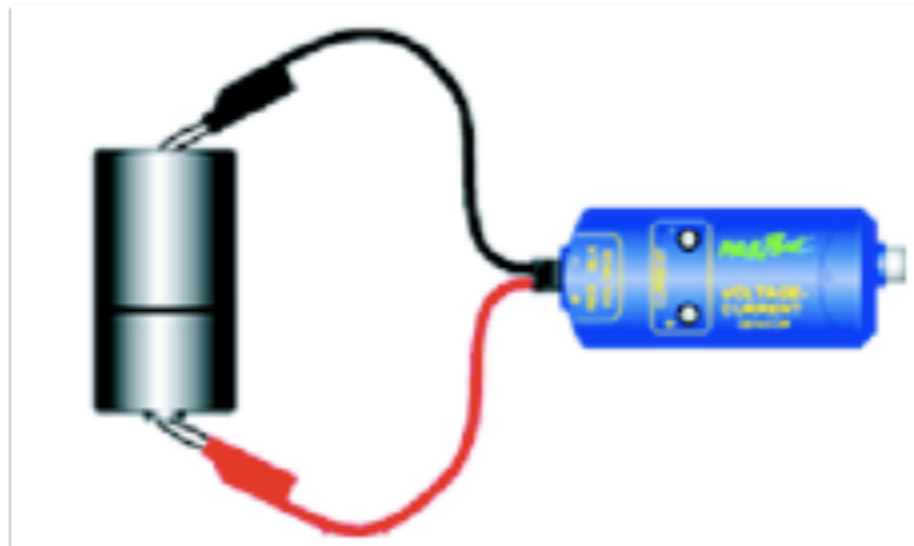
Sběr dat: baterie

O5: V dalším kroku budete měřit napětí baterie. Pokuste se odhadnout, jestli bude naměřené napětí nižší, neb vyšší, než u ovoce. Odpověď zdůvodněte.

Sběr dat: baterie

1. Odpojte krokosvorky .
2. Červený konektor přidržte na kladném pólu baterie.
3. Černý konektor přidržte na záporném pólu baterie.
4. Sonda nyní změří napětí mezi kladným a záporným pólem baterie.

Sběr dat: baterie

1. Stiskněte pro začátek sběru dat.
2. Sledujte hodnotu, která se objevila vpravo. Když se hodnota ustálí, stiskněte .

Poznámka: Nezapomeňte pořídit snímek stránky.

Analýza dat

1. Porovnejte naměřené napětí u obou druhů ovoce. Pokud si hodnoty nepamatujete, stiskněte a prohlédněte si protokol. Pokuste se odvodit, proč tomu tak je?

Analýza dat

2. Jak se liší napětí naměřené na baterii a napětí naměřené v ovoci? (Pokud si data nepamatujete, stiskněte a připomeňte si je v protokolu. Byly napětí stejná, nebo rozdílná? Pokuste se zdůvodnit, proč tomu tak je.

Analýza

1. Jmenujte jeden faktor, který by zvýšil napětí naměřené v ovoci.

Analýza

2. Mohli byste pomocí ovoce rozsvítit žárovku z kapesní svítilny? Odpověď zdůvodněte.

Závěry

1. Ačkoliv galvanický článek vyrobený z ovoce poskytuje napětí a rozsvítí žárovku, celkový náboj na elektrodách nestačí na to, aby poskytoval proud. Jak se tento problém dá vyřešit použitím několika článků?

Závěry

2. Co by se stalo s napětím, kdyby se elektrody dotkly jedna druhé? Odpověď zdůvodněte.

Test znalostí

1. Které základní části má každý článek?
  - a) Měď a zinek
  - b) Elektrody a elektrolyt
  - c) Ovocná šťáva a síran měďnatý
  - d) Nejsou známy

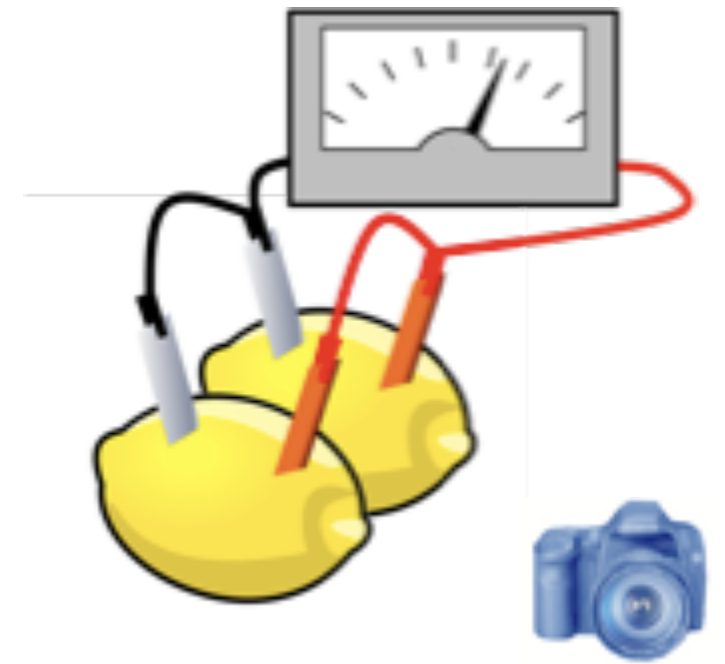
Test znalostí

2. Představte si situaci: měříte napětí článku ze dvou kovů. Napětí je nulové. Které z následujících tvrzení je pravdivé?
- a) Na každé kovové elektrodě je nulový náboj.
  - b) Na jedné elektrodě je vyšší kladný náboj než na druhé.
  - c) Každý z kovů má stejný náboj.
  - d) Na jedné elektrodě je vyšší hodnota záporného náboje než na druhé.

Test znalostí

3. Když spojíte dvěma elektrodami dva kusy stejného ovoce podle obrázku, napětí:
- a) bude dvojnásobné v porovnání s napětím z jednoho kusu ovoce.
  - b) bude poloviční.
  - c) bude nulové.
  - d) bude stejné, jako z jednoho kusu ovoce.

Gratulujeme!

Dokončili jste laboratorní práci.

Nyní uklidíte všechny pomůcky podle pokynů vašeho učitele.

Zdroje

Obrázky byly přejaty z dokumentace PASCO, nebo veřejně dostupných zdrojů Wikimedia Foundation Commons:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:High_voltage_warning.svg

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lemon_battery.png

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bettoni,_Nicol%C3%B2_\(1770-1842\)_-_Volta,_Alessandro_\(1745-1827\).jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bettoni,_Nicol%C3%B2_(1770-1842)_-_Volta,_Alessandro_(1745-1827).jpg)

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:ThermodynamicVSPhotovoltaicpanels.jpg>

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Batteries.jpg>

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Voltaic_pile_battery.png

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:M%C3%B6bius_resistor.svg

<http://www.pdclipart.org>: lemon 2; lightbulb dramatic; pineapple; nail large head;

<http://www.freeclipartnow.com/office/paper-shredder.jpg.html>

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Greenpark_wind_turbine_arp.jpg

<http://freeclipartnow.com/science/energy/batteries/battery.jpg.html>